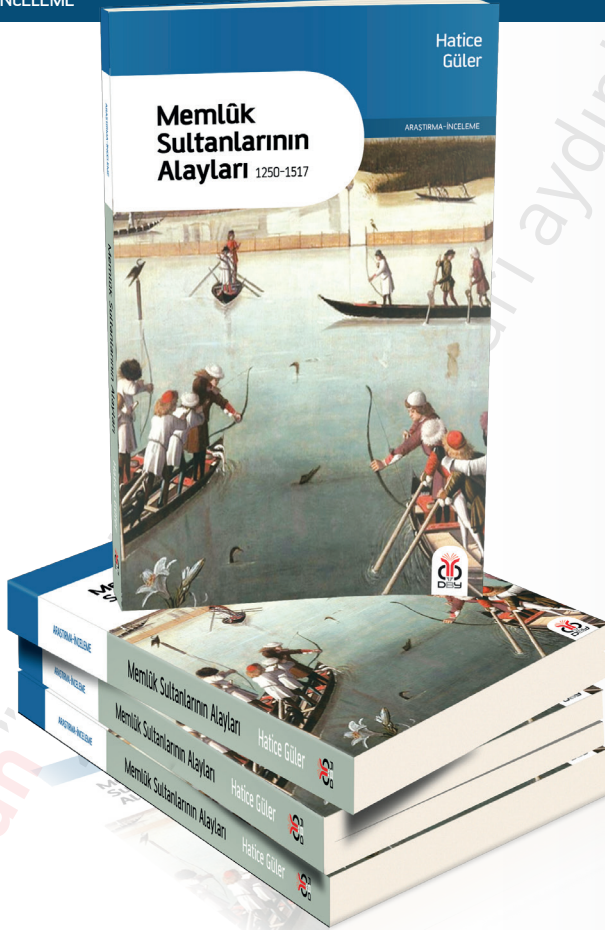


Hatice
Güler

Memlûk Sultanlarının Alayları 1250-1517

ARAŞTIRMA-İNCELEME





Memlûk Sultanlarının Alayları 1250-1517

ARAŞTIRMA-İNCELEME

Dr. Hatice Güler

“dün”den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

İçindekiler

Kısaltmalar	10
Önsöz	13
Giriş: Kaynaklar ve Araştırmalara Dair	17
I. Kaynaklar	17
A. Umumî Vekâyinâmeler	19
B. Teşkilâta Dair Eserler	31
II. Araştırmalar	34
Birinci Bölüm	
Alay Hakkında Nazarî Bilgi	35
A. Alayın Tanımı.....	37
B. Türk Devletlerinde Alay	41
C. İslâm Devletlerinde Alay.....	49

“dün”den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

İkinci Bölüm

Memlûk Sultanlarının Alayları	63
A. Saltanat Alâmetleri (Belgeleri)	65
1. Manevî Alâmetler	68
a. Unvan ve Lâkablar	68
b. Hutbe	70
2. Maddî Alâmetler	71
a. Taht	71
b. Sikke	71
c. Tuğrâ	72
d. Taç	72
e. Çetr	73
f. Tıraz	73
g. Bayrak ve Tuğ	74
h. Nevbet	75
i. Gâşiye	75
j. Rakabe	75
k. Çifte	76
l. Otağ (Saray)	76
B. Memlûk Sultanlarının Alay Merasimleri	77
C. Muhtelif Vesilelerle Düzenlenen Alaylar	79
1. Cülûs Merasimi Alayı	79
2. Divan-ı Mezâlim (Divan-ı Adl, Adalet Yurdu) Toplantısı	97
3. Kürre (Çevgân, Polo) Oyunu ve Gezinti (Serha, Tenezzüh)	107
4. Askerin Teftişi ve Sefere Gidiş Dönüş Merasimleri	113

5. Dinî Bayramlar, Nikâh ve Sünnet Merasimleri	127
6. Ava Gidiş Dönüş Merasimi	132
7. Sedlerin Kırılması	136
8. Elçi Kabulü	142

Üçüncü Bölüm

Memlûk Sultanlarının Alay Merasimlerinin Siyasî, İdarî, İktisadî ve Sosyal Bakımdan Değerlendirilmesi

Sonuç	157
-------------	-----

Ekler

Ek I: Memlûk Sultanları	159
Ek II: Resimler	162
Kaynakça	175
Dizin	179

Önsöz

Mısır, Suriye ve Hicaz'da yaklaşık iki yüz altmış yıl müddetle hüküm sürmüş olan Memlûk Devleti'nin teşkilât ve teşrifâtı Memlûk tarihinin önemli bir konusunu teşkil eder. Bu meyanda en yüksek devlet görevlisinden alelâde insanlara varıncaya kadar herkesin gözünde devletin hürmet ve itibarını pekiştirmek bakımından Memlûk sultanlarının mevkibleri/alayları ayrı bir ehemmiyet arz eder. Çeşitli vesilelerle Memlûk sultanlarının düzenledikleri alaylar bugüne kadar ülkemizde yeteri miktarda çalışmaya konu olmamıştır. Biz bu incelememizde özellikle bu konuyu işlemeye gayret ettik.

Kaynakların verdiği bilgiler nispetinde, yalnız Memlûk tarihini değil Osmanlı tarihini de yakından ilgilendirmesi sebebiyle, hazırladığımız bu eserin Türk devlet teşkilâtı ve teşrifâtı tetkiklerine katkı sağlayacağına inanıyoruz.

Çalışmamız 1250-1517 yılları arasında hüküm süren Memlûk sultanlarının alaylarının niteliği ve uygulaması üzerinde yoğunlaşan bir araştırma oldu. Bu araştırma ile Memlûk sultanlarının alayları (1250-1517) çeşitli boyutları ile incelenmiştir.

Türk Devlet teşkilâtının gelişmiş bir örneğini teşkil eden Memlûklerde, sultanlar hangi vesilelerle alaylar tertip ediyorlardı? Selçuklularda ve Osmanlılarda ciddi bir şekilde uygulamasını gördüğümüz alay merasimlerinin Memlûk devletinde ne şekilde yapıldığı ve bundan siyasi, hukuki, iktisadi, sosyal vs. ne gibi sonuçlar beklendiği konusu bizim için önemlidir. Çalışmamızda Memlûk sultanlarının başta cülûs merasimleri olmak üzere muhtelif vesilelerle düzenledikleri alaylar bütün yönleri ile incelenmiştir.

Memlûk Sultanlarının Alayları (1250-1517) adını taşımakta olan eserimiz çerçevesinde önce Türk İslâm devletleri açısından alay merasimleri hakkında nazari bilgi verilmiş ve daha sonra cülûs merasimleri, asker teftişi, av, bayramlar, elçi kabulü, oyunlar vesair vesilelerle düzenlenen alaylar işlenmiştir. Memlûk dönemi kaynakları taranmak suretiyle bu dönemdeki alay uygulamaları tespit edilmiştir. Bu yapılırken muhtelif kaynaklar mukayeseli olarak kullanılmış, tek kaynağa bağlı kalınmamıştır. Daha sonra bu bilgilerin tercüme ve tasnifi yapılmış ve nihai olarak eserin yazımına geçilmiştir. Araştırmamız sırasında tarihî hadiselerle yalnızca tespit biçiminde yaklaşılmayarak, olayların özünü anlamak için tenkidî bir yaklaşımla sebep-sonuç ilişkisi çerçevesinde yorumlar yapılmıştır.

Bu çalışmada XIII-XVI. yüzyıllar için Memlûk tarihçilerinin kaynaklarından neşredilmiş olanları kullanmaya gayret ettik. Başta el-Kalkaşandî, Halil bin Şahin, İbn Hacer, el-Makrizî, el-Aynî, İbn Tangrıberdî ve İbn İyâs'ın eserleri olmak üzere birinci elden kronikler ve teşkilâta dair eserlerden yararlandık ve bunun için başta Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi olmak üzere Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi ve özel kütüphanelerdeki eserlerden istifade ettik.

Ayrıca konumuzu yakından ilgilendiren Türkçe ve yabancı dillerdeki araştırmalardan da faydalanılmıştır. Türkçe neşriyat için müstakil monografilerin yanı sıra özellikle *Belleten*, *Türkiyat Mecmuası*, *İslâm Ansiklopedisi*, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, *İslâmî Araştırmalar*, *Türk Dünyası Tarih Dergisi* ve *Tarih İncelemeleri Dergisi*’nde yayınlanan çalışmalardan yararlanılmıştır. Bütün bunlarda verilen bilgiler, kaynaklardan elde ettiğimiz bilgilerle mukayeseli bir şekilde kullanılarak bir terkibe gidilmiştir.

Çalışmamız giriş ve üç bölüm halinde tertip edilmiştir:

Girişte, konuyu araştırırken başvurduğumuz kaynaklar ve tetkikler hakkında bilgi verilmiştir.

Birinci Bölüm’de “alay” hakkında nazari bilgi verilerek Türk-İslâm devletlerindeki alaylar mevzubahis edilmiştir.

İkinci Bölüm’de saltanat alâmetleri konusunda bilgi verilerek Memlûk sultanlarının muhtelif vesilelerle düzenlenmiş oldukları alaylarda kullandıkları saltanat alâmetleri/şî’âru’s-saltana ayrı ayrı konu edilmiştir.

Üçüncü Bölüm ise Memlûk sultanlarının alay mera-
simlerinin siyasî, iktisâdî ve sosyal bakımdan değeri-
lendirilmesine tahsis edilmiştir. Kaynak veya araştırma olarak
kullandığımız eselerin temininde Türk Tarih Kurumu ve
Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi gö-
revlilerinin azamî yardımları oldu. Bu eser, Gazi Üni-
versitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Ortaçağ Tarihi bilim
dalında, 2009 senesinde değerli hocam Prof. Dr. Kâzım
Yaşar Koprıman'ın danışmanlığında hazırlanmış yüksek
lisans tezi çalışmasıdır. Onun yönlendirme, değerlendirme
ve yapıcı tenkitleri bu çalışmanın tamamlanmasında bü-
yük kolaylık sağladı. Bu vesileyle kendilerine şükranla-
rımı ifade ediyorum.

Dr. Hatice Güler
Kırşehir 2018

Kaynakça

A. Kitaplar

- ALİ SEYDİ BEY, *Teşrifat ve Teşkilatımız*, Haz: Niyazi Ahmet
Banoğlu, İstanbul Tarihsiz.
- _____, *Resimli Kamus-ı Osmanî*, c. I, İstanbul 1330.
- BARTHOLD W., *İslâm Medeniyeti Tarihi*, Haz: Fuad Köprülü,
T.T.K., Ankara 1963.
- ÇETİN Altan, *Memlûk Devleti'nde Askerî Teşkilât*, Gazi Üni-
versitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara 2002.
- _____, *Memlûk Döneminde Mısır-Anadolu İktisadî Müna-
sebetleri*, Ankara 1998.
- DEMOMBYNES Mélanges Gaudefroy, *Memlûkler Devrinde
Suriye*, T.T.K., Tercüme Eserler, nr. 15.
- EL-Makrizî, *Eski ve İslâmî Paralar*, Çev. İbrahim Hakkı Kon-
yalı, İstanbul 1946.
- _____, *Kitabü's-Sulûk li-Ma'rifeti Düveli'l-Mülûk*, Nşr: Said
Abdülfettah Âşûr, c. III, Kahire, 1971.
- _____, Takîu'd-Din Ahmed b. Ali, *Kitabu's-Sulûk li-Ma'rifeti
Düveli'l-Mülûk*, Ter: Zâkir Kadîrî Ugan, c. I, T.T.K. Kütüp-
hanesi, Tercüme Eserler, nr. 61.
- EROĞLU Muammer, "Çevgan", *İ.A.*, c. III, İstanbul 1978.
- GENÇ Reşat, *Karahanlı Devlet Teşkilatı*, Ankara 2002.
- GÜNALTAY Şemseddin, *Tarih ve Müverrihler*, İstanbul 1991.
- HITTI Philippe, "Memlûkler", *Siyasî ve Kültürel İslâm Tarihi*,
Çev: Salih Tuğ, c. IV, İstanbul 1980.
- İBN HALDUN, *Mukaddime I*, Çev: Zâkir Kâdirî Ugan, İstan-
bul 1954.

- İBN TANGRIBERDÎ, *en-Nücûmu'z-Zâhire*, c. IX, Beyrut 1992.
- İNALCIK Halil, *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600)*, İstanbul 2003.
- KALKAŞANDÎ, *Subhu'l-Aşâ fi-Sinâ'ati'l-İnşâ*, c. IV, Kahire 1922.
- KANAT Cüneyt Kanat, *Memlûk-Timurlu Münasebetleri (1382-1447)*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora-Tezi, İzmir 1996.
- KAZICI Ziya, ŞEKER Mehmet, *İslâm-Türk Medeniyet Tarihi*, İstanbul 1981.
- KOPRAMAN Kâzım Yaşar, *el-Aynî'nin 'Ikdu'l Cumân'ında XV. Yüzyıla Ait Anadolu Tarihi İle İlgili Kayıtlar*, D.T.C.F. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1971.
- _____, *Mısır Memlûkleri Tarihi*, Ankara 1989.
- KORTANTAMER Samira, *Bahrî Memlûk Döneminde Üst Yönetim Mensupları ve Aralarındaki İlişkiler*, İzmir 1990.
- Kur'ân-ı Kerîm ve Türkçe Açıklamalı Tercümesi*, Haz: Ali Özek vd., Ankara 1993.
- LITTLE Donald Presgrave, *An Introduction to Mamluk History*, Wiesbaden 1970.
- MUSTAFA RAHMÎ, *Timur ve Tüzükâtı, Nihayetinde Cengiz Yasası*, İstanbul 1339.
- ÖGEL Bahaedin, *Türk Kültürünün Gelişme Çağları*, T.D.A.V., İstanbul 1988.
- QUATREMERE E., Çev: A. Ş. Bizer, *Mısır Memlûke Sultanlarının Tarihi*, c. I, T.T.K., Tercüme Eserler, nr. 40/91.
- ŞEŞEN Ramazan, *Müslümanlarda Tarih ve Coğrafya Yazıcılığı*, İstanbul 1998.
- TANERİ Aydın, *Harezmşahlar*, T.D.V.Y., Ankara 1993.
- TEKİNDAG Şehabeddin, *Berkuk Devri'nde Memlûk Sultanlığı, XIV. Yüzyıl Mısır Tarihi'ne Dair Araştırmalar*, İstanbul 1961.
- TOGAN Zeki Velidî, *Tarihte Usul*, İstanbul 1969.
- TURAN Osman, *Türkiye Selçukluları Hakkında Resmî Vesikalar*, T.T.K., 1958.

- ULUDAĞ Süleyman, "İbn Haldun", *İ.A.*, c. XIX, İstanbul 1999.
- UZUNÇARŞILI İsmail Hakkı, *Osmanlı Devleti Teşkilâtına Medhal*, T.T.K., Ankara 1988.
- _____, İsmail Hakkı, *Osmanlı Devletinin Saray Teşkilâtı*, T.T.K., Ankara 1988.
- YALTKAYA Şerafeddin, *Baypars Tarihi*, c. II, T.T.K., Ankara 2000.
- YAVUZ Orhan, *Kansu Gavri'nin Türkçe Divanı (Metin-İnceleme- Tıpkıbasım)*, Konya 2002.
- ZEYDAN Corci, *Medeniyet-i İslâmiyye Tarihi*, Çev. Zeki Megamiz, c. IV-V, İstanbul 1329.

B. Makaleler

- ADİLE ABİDİN, "el-Aynî'nin İkdu'l-Cumân fi-Tarihi Ehli'z-Zaman Adlı Tarihinde (Eserinde) Osmanlılara Ait Verilen Mâlumâtın Tedkiki", *Tarih Semineri Dergisi*, c. II, İ.Ü.E.F.Y., İstanbul 1938.
- AKTAN Ali, "Memlûklerde Saltanat Değişikliği Usulü", *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sayı 9, Erzurum 1990.
- ALİKILIÇ Dünder, "Osmanlı Saray Teşrifatı ve Törenleri", *Türkler Ansiklopedisi*, Ankara 2002.
- ALPTEKİN Coşkun, "Büyük Selçuklular", *D.G.B.İ.T.*, c. VII, İstanbul 1992.
- DEVLET Nadir "Altınordu", *D.G.B.İ.T.*, c. II, İstanbul 1993.
- EL-MAKRİZÎ, "En-Nukûdu'l-Kadîme ve'l-İslâmiyye", Çev. İbrahim Artuk, *Belleten*, XVII/67, 1953.
- HOLT Peter Malcom, "Memlûk Sultanlığında Devlet Yapısı", Çev. Samira Kortantamer, *Belleten*, LII/202-203, Ankara 1988.
- KAFESOĞLU İbrahim, "İslâmi Türk Devletlerinde Kültür ve Teşkilat", *Türk Dünyası El Kitabı*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara 1992.
- KAŞIKÇI Osman, "Eski Türklerde Devlet Başkanlığı-Hakanlık", *Türkler Ansiklopedisi*, Ankara 2002.

- KOCA Salim, “İlk Müslüman Türk Devletlerinde Teşkilat”, *Türkler Ansiklopedisi*, Ankara 2002.
- _____, “Türkiye Selçuklu Sultanı I. İzzeddin Keykâvus’un Aldığı ve Kullandığı Hâkimiyet Sembolleri”, *Belleten*, LIX/224, Ankara 1995.
- KOPRAMAN Kâzım Yaşar, “İkdu’l-Cumân’da Karaman-oğullarına Dair Kayıtlar”, *İsmail Aka Armağanı*, İzmir 1999.
- _____, “Memlûk Kaynaklarına Göre XV. Yüzyılda Kastamonu ve Çevresi”, *Türk Tarihinde ve Kültüründe Kastamonu*, Kastamonu 1988.
- _____, “Memlûkler Döneminde Mısır’da Sosyal Hayat”, *D.G.B.İ.T.*, c. VII, İstanbul 1992.
- KORTANTAMER Samira, “Memlûklerde Devlet Yönetimi ve Bürokrasi”, *Tarih İncelemeleri Dergisi II*, İzmir 1984.
- KÖPRÜLÜ Fuad, “Bizans Müesseselerinin Osmanlı Müesseselerine Tesiri”, *Türk Hukuk Tarihi Mecmuası I*, İstanbul 1931.
- KRAMERS J. H., “Mısır”, *İ.A.*, c. VII, MEB, İstanbul 1979.
- _____. “Nil”, *İ.A.*, c. VIII, MEB, İstanbul 1964.
- MUHAMMED MUSTAFA ZİYADE, “El-Makrizî ve Çağdaşları”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, Çev: Cüneyt Kanat, VIII, İzmir 1990.
- PAKALIN Mehmet Zeki, “Alay”, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, c. I, İstanbul 1971.
- _____, “Surre Alayı”, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, c. III, İstanbul 1971.
- SAİD ABDÜLFETTAH ÂŞÛR, “Memlûk Sultanları Çağında Mısır Toplumunu”, *Kahire Üniversitesi- Edebiyat Fakültesi, Dâru’n-Nahdatü’l-Arabiyye*, Kahire 1987.
- SOBERNHEIM M., “Memlûkler”, *İ. A.*, c. VII, İstanbul 1964.
- UZUNÇARŞILI İsmail Hakkı, “Alay”, *İ. A.*, c. I, M.E.B. Yayınları, İstanbul 1978.
- YİĞİT İsmail, “Aynî’yi Yetiştiren Memlûkler Dönemi İlmî Hareketine Genel Bir Bakış”, *M.Ü.İ.F.D.*, sayı 11-12, İstanbul 1997.

Dizin

- A**
- Abaka 110, 144
 Abbase 134
 Abbasi 88, 93, 127, 157
 ahidname 89, 90
 Alâeddin Muhammed 50
 alay 14, 15, 16, 37, 39, 58,
 103, 115, 118, 158
 Alay Meydanı 59
 Alparslan 47, 48
 Altınordu 51, 52, 53
 asabe 74
 ashab-ı kalem 129
 asker teftişi 14, 154
 Asvan 136
 atabekü’l-asâkir 117
 atlâb 114, 126
 av 132
 Ayasofya Camii 59
 Aybek 18, 66, 86, 87, 114,
 120, 139, 147, 159
- B**
- Bâb-ı Âlî 61
 Bâbu’l-Kurâfe 96
 Bâbu’l-Lûk 107
 Bâbü’n-Nasr 92, 95, 96, 121,
 122, 143
- Babüssaade 54, 57, 58
 Bâbü’s-Silsile 84
 Bâbü’s-Sitâre 84
 Bâbü’z-Züveyle 92, 95, 97,
 124
 bagultak 148
 Bahriye Memlûkleri 121
 başmâkdâr 104
 Baybars 69, 91, 92, 93, 104,
 109, 110, 111, 118, 119,
 122, 124, 130, 139, 142,
 143, 147
 bayrak 43, 68, 74, 91, 115,
 116, 156
 bazdâriya 132
 bege 43
 Belh 50
 Berkuk 20, 32, 33, 40, 73,
 81, 85, 99, 113, 161
 Beyne’l-Kasreyn 95, 96, 114
 Beytü’l-Maksûre 70
 Beytü’l-mâl 98
 Birketü’l-Cüb 124
 Birketü’l-Fil 112, 143
 Buhayra 139
 Büyük Selçuklular 47, 60, 66

C

câmedâr 104
 Cemaleddin Necibî 92
 Cengiz 66
 Cezire Sahrası 139
 cirit oyunu 110
 cülûs 14, 41, 48, 54, 58, 67,
 68, 69, 71, 83, 86, 90, 127,
 128

Ç

çâliş 74, 116
 çâliş-i sefer 75
 çaşnigirbaşı 104
 çavuş 59, 65
 Çerkes Memlûkleri 154
 çetr 48, 50, 65, 68, 84, 107,
 128, 140
 çevgân 108, 109, 142
 çevgândâr 108
 çifte 65, 68, 76
 çukadar 59

D

Dâru'l-Adl 71, 73, 80, 83, 88,
 89, 90, 94, 98, 103, 104, 105
 Dâru't-Tiraz 74
 davul 43, 75, 155
 debendâr 78
 dehliz 76, 119
 Dimaşk 31, 86, 93, 110, 124,
 132, 144, 153, 154
 Divan-ı İnşâ 72
 Divânü'l-Ceyş 85

E

Ebû Eyyûb Halid b. Zeyd el-
 Ensarî Türbesi 39
 Ebu'l-Kâsım Ahmed b.
 Ebirrebî Süleyman 80
 Ebu Rebî Selman 84
 ecnâdü'l-halka 102, 113
 Efram 86
 ehl-i seyf 129
 Elçi Kabulü 142
 el-'isâbe 74
 el-Kâim bi-Emrillah Ebu'l-
 Abbas Ahmed 89
 el-Mansur Ebubekir 80
 el-Mansuriyye Medresesi
 95, 96
 el-Melik el-Eşref Şaban 72
 el-Melik en-Nâsır 18, 69, 85,
 86, 112, 160, 161
 el-Melik es-Salih Necmeddin
 Eyyüb 107
 el-Melikü'l-Eşref Halil 72
 el-Melikü'l-Müeyyed 70, 96,
 144, 161
 el-Melikü's-Said 92, 129,
 130, 132, 159
 el-Melikü's-Salih 107, 114,
 135, 160, 161
 el-Mütevekkil 81, 82, 161
 Emir Alaeddin Sencer eş-
 Şucaî 139
 Emir Alâmüddin Hayyat
 139

Emir Alâmüddin Muham-
 med 148
 emîr-i alem 78
 emîr-i candâr 77, 158
 Emir Karasungur 139
 Emir Kıclıs 95
 Emir Muzaffereddin Vi-
 şah 91
 Emir Nâsirüddin 83
 Emir Salar 86
 Enderun 54, 55
 en-Nâsirüddin Anuk 96
 en-Nevşu 136
 et-tarha 80
 Eyyubiler 23, 25, 28, 69, 107
 ez-Zâhirî Meydanı 112

F

Fatımiler 66
 Ferec 82, 83, 161
 Fırat 23, 134, 138

G

Gâşiye 65, 68, 75, 96, 107,
 117, 140
 Göktürk Devleti 44

H

Hacc Berekesi 85
 hâcib 87, 98, 100, 102, 126
 hâcibü'l-hüccâb 118, 142
 Hakimî Camii 132
 Halep 122, 134
 haliç 138, 139, 140, 141, 158
 Halife el-Mustansır 93

Hama 95, 96, 129, 135, 139,
 147
 hân-ı yağma 47
 hârisü't-tayr 133
 Harraka 82, 83, 139
 hasekiye 102
 Haşşab Bostanı 141
 Hatip Nureddin Ali b. Mu-
 hammed b. Hasan b. Ali b.
 Kastalânî 141
 Hemedan 49
 Herat 50
 Hırka-i Saadet 54
 Hicaz 13, 31
 hidemât-ı mütenevvia 102
 hil'at 80, 94, 95, 97, 104,
 112, 122, 124, 130, 131,
 132, 134, 135, 136
 Hilvan 137
 Hindistan 50, 153
 hutbe 49, 51, 70, 87, 88, 89
 Hüsâmeddin Laçın 95

I

Istabl 82, 83, 90, 106, 115

İ

İd-i Fıtr 58
 İdü'l-Kurban 129
 İbn Lokman 91
 İd (bayram) 68
 İlhaniler 46
 İran 47, 50, 106
 İskender-i Sâni 50

İskenderiye 31, 74, 82, 129,
153

İyvân 71, 88

K

kağan 42, 43, 45

Kahire 20, 22, 23, 24, 25, 26,
28, 29, 30, 31, 33, 53, 69,
83, 85, 86, 87, 89, 91, 92,
93, 95, 97, 101, 103, 104,
110, 112, 113, 114, 115,
117, 119, 122, 124, 127,
130, 135, 136, 137, 139,
142, 143, 146, 148

Kal'atü'l-Cebel 40, 75, 83,
84, 85, 90, 92, 95, 99, 113,
114, 129, 143

Kalavun 18, 84, 94, 101, 112,
124, 130, 131, 133, 135,
136, 147, 159, 160

Kale 101, 106, 116, 124, 157

Kalem-i Tomar 69

Kallûte 72

Kalyubiye 135

kama 43

kaççı 43

kâtib es-sır 85

Keş 143

Kerek 32, 86, 129

Kerimüddin Camii 83

kılıç 39, 43, 57, 58, 81, 84,
90, 91, 102, 120, 133, 147

kotuz 42, 43

köpürge, kövrüg 43

kös 75

kubbe ve't-tayr 110, 128

kurvî çuvaç=hükümdar ça-
dırı 43

kûsat 75

Kûsî 78

Kutuz 69, 159

Külütât-ı Çerkesiye 73

kürre 107, 108, 109

L

Laçın 95, 106, 111, 160

M

Mabeynü'n-Nehreyn Ovası
134

mehterhâne 59

Mehterhane-i Hiyambaşı 39

Melikşah 47

Melikü'l-Kâmil Şaban 88,
160

Memlûk Devleti 13, 30, 33,
66, 67, 68, 113, 115, 127,
154, 157

merâsim 37, 39, 45, 46, 50,
54, 56, 58, 60, 79, 81, 83,
88, 93, 108, 109, 110, 115,
128, 132, 137, 144, 158

mevkib 37

Meydân-ı Esb 108

Meydân-ı Esved 130, 131

Meydan-ı Sûku'l-Hayl 96

Meydan-ı Şerîf 107

Mısır 13, 17, 21, 23, 24, 26,
29, 30, 31, 32, 33, 34, 40,
53, 62, 72, 75, 77, 80, 83,
86, 88, 93, 94, 97, 105, 107,
108, 109, 112, 114, 115,
122, 129, 130, 132, 133,
134, 135, 138, 141, 142,
143, 145, 151, 152, 153,
154, 157

mızıka takımı 48, 50

mihmandar 142

mihtâr-ı tablhâne 78

mikyasa 137, 140

minber 84, 142

mizalle 65, 128

Moğollar 31, 66, 111, 151

mukaddemü'l-cuyuş 117

mukayyidîn 102

Mustansır Billah 91, 118

muvaqqi'în 102

Müneffir 78

müşrif 45

N

nafakâtü'l-bey'a 90

nâibü's-saltana 118

nakîb 117

nakibüleşraf 55, 57

nâzır el-has 99

nâzır-ı ceys 102

nekkâreciler 78

Netburiye 147

nevbet 48, 50, 57, 68, 75, 78

Nil 28, 68, 107, 111, 112,
136, 137, 138, 139, 140,
141, 151, 152, 153, 155
Nizamü'l-mülk 70

O

otağ 43, 44, 57, 76

Ö

örgin, ornağ, orunluk 43

P

Paşakapısı 60

pişdâr 75

R

rakabe 65, 68, 76

Ravk 154

reisülküttab 56

renk 74, 90

Ridaniye 128

rikâb 55, 57

rûnûk 74

S

Sa'd b. Zengi 50

Sadrü'l-Meclis 105

Sahib Bahaeddin b. Hamna
143

Sahib Bahaüddin 91

sancak 97, 116, 155

sayd 115, 134

serhenk 60

serir-i mülk 71

serpüş 52, 72, 96, 97, 136

sikke 68, 71, 89

silahdâriye 102
Siryakus 141
Sultan el-Melik el-Müeyyed
Şeyh 70, 144
Sungur Noyan 144
sunûcât 75
Suriye 13, 17, 26, 34, 47, 88,
94, 97, 129, 151, 154
surre 38, 39

Ş
Şahrüh 146
Şam 26, 31, 83, 86, 111, 126,
130, 133, 134, 147
Şam kâfili 133
şâş 73
şatfa 74
Şeyhülislâm 54, 55, 57, 61
Şihabeddin es-Sâilî 51
şikâr 115, 133, 134

T
Tablhâne 65, 74, 75, 78
tâc 48, 58, 68
tâç 42
taht 43, 48, 51, 65, 68, 71,
82, 89, 93, 129, 131
Taht-ı Mülk 71
Tahtu'l-Kal'a 104, 130
taklid-i seyf 57
Tayriyye 139
teber 43, 78
teberdâr 78
teberdâriye 115
teccid-i ahd 90

Tekiş 49
teşrifat 41, 47, 49, 82, 102,
105, 124
tevkî'î 98
tiraz 52, 68, 73
Tirazhâne 74
Timur 20, 34, 66, 154
Tokmak Han 56.
Tophane-i Âmire 61
toy 46, 47
tuğ 43, 68, 74
tuğrâ 68, 72
Tuğrul Bey 46, 47
turre 72

U
unvan 43, 69, 70, 71, 73, 77,
83, 133, 158
Uygur hakanı 44

Ü
Üstadâr 78

V
vutâku's-sultan 76

Y
yay 43, 163
Yazıcı Efendi 39
Yemen 124, 148
Yeşbek 144, 145

Z
Zehebiyye 141
zer-keş 74
zimamdâr 104
Zülkarneyn nöbeti 50

Memlûk Sultanlarının Alayları 1250-1517

Memlûk Devleti, Mısır'da Türk kültür ve medeniyetinin yerleşmesinde rol oynayan devletlerden biridir. 1250-1517 yılları arasında hüküm süren bu devletin teşkilât yapısı, genel olarak askerî bir idare olarak dikkatimizi çeker. Teşkilâatlanma biçiminde Selçuklu ve Moğol etkisi açıkça görülür.

Memlûklerde idarî, askerî ve siyasî işler, emirler ve onlara bağlı memlûkler tarafından görüldü. Memlûk sultanları, düzenledikleri merasimlerde verdikleri muhteşem ziyafetlerle emirlere ve ülke halkına büyük fedakârlıklarda bulunmuşlardır. Sultanın devletine karşı sorumlu olduğunu gösteren en önemli delil, tahta çıktığı esnada düzenlenen debdebeli alaydır. Yabancı hükümdarları kabullerde yapılan ihtişamlı dekor ise, devletin kuvvet ve kudretli olduğunu başka devletlere inandırmaktı.

Sosyal hayatın vazgeçilmez unsurlarından bazıları, oyunlar ve törenlerdir. Satranç, top, mızrak, ok atma, ata binme, avcılık, yüzücülük gibi faaliyetlerin yanı sıra mübarek gün ve gecelerin kutlanması, Hac yolculuğu, yılbaşı gibi zamanlar ile sultanın tahta çıkışı, Nil nehrinin bölgeye olan katkısı ve Nevruz, elinizdeki kitabın ana konuları arasındadır.



DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
Tel. - Faks: +90 212 526 98 06
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

ISBN 978-605-4635-50-4



9 786054 635504